

МЕТОДИКА УДОСКОНАЛЕННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

Вікторія КОВБАР

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
історико-філологічного факультету
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Ольга ОВЕРЧУК

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імена академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне*

У сучасному світі іноземна мова вже давно перестала бути лише додатковою навичкою – вона стала базовим інструментом комунікації, самореалізації та професійного зростання. Питання формування вмінь монологічного мовлення серед учнів середніх класів набуває особливої актуальності. Сьогоднішні реалії шкільної освіти полягають у тому, що комунікативна компетентність учнів визначає їхню успішність у навчанні, подальші можливості у житті, незалежно від обраної сфери діяльності.

Для учнів середньої ланки школи характерно, що учні вже оволоділи базовими структурними знаннями, але саме на цьому етапі їм часто не вистачає впевненості й системних навичок для розгорнутого викладу власних думок у монологічній формі. Монологічне мовлення передбачає здатність відтворювати завчені фрази, будувати логічно завершені висловлювання, що відповідають меті та адресату спілкування, і саме через це стає ключовим етапом у формуванні повноцінної мовної особистості.

Сучасні методи навчання акцентують увагу не на простому заучуванні словникового запасу або граматичних схем, а на розвитку уміння самостійно та впевнено, а головне – осмислено й логічно висловлювати свої ідеї, думки, почуття іноземною мовою.

У навчанні монологу використовують два підходи: дедуктивний (зверху) й індуктивний (знизу). Дедуктивний передбачає роботу з текстом-зразком у три етапи: засвоєння змісту, робота з інформацією,

різні перекази й творча переробка тексту з урахуванням зміни ситуації. Індуктивний шлях полягає у розгортанні висловлювання від речення до завершеного монологу та акценті на надфразній єдності [1].

Можна відзначити різні рівні сформованості монологічного мовлення в учнів залежно від ступеня самостійності й творчості у створенні висловлювання:

- репродуктивний (відсутня самостійність, зміст і форма диктуються ззовні);
- репродуктивно-продуктивний (деякі елементи творчості й самостійності);
- продуктивний (повністю самостійна побудова й творче оформлення висловлювання) [2].

Іноземна мова як навчальний предмет відзначається міжпредметністю (зміст може стосуватися різних сфер знань), багаторівневістю (потрібно оволодіти різними мовними засобами й видами мовленнєвої діяльності), поліфункціональністю (може бути як метою, так і засобом здобуття знань у різних галузях) [3].

Опанування монологом учні середніх класів реалізують у таких ситуаціях:

- опис малюнка, фотографії, зображення на задану тему;
- опис тварини чи предмета, вказуючи назву, якість, розмір, кількість, розташування;
- короткі розповіді про себе, родину, друга, домашню тварину, героя казки чи мультфільму із вказівкою імені, віку, місця проживання, вмінь, захоплень, ставлення до об'єкта висловлювання;
- переказ прочитаного чи почутого тексту з опорою на ілюстрації, ключові слова, план;
- відтворення вивчених пісень, римівок [2; 4].

Слід зазначити, що різні форми роботи, наприклад, використання відеоуроків, можуть ще ефективніше залучати учнів до культури країни мови, яку вони вивчають, і наочно презентувати особливості невербальної комунікації.

У середній школі основна увага приділяється розвитку вмінь опису, розповіді, аргументування. Монологічна діяльність реалізується через виконання множини навчальних завдань з опорою на різні гаджети, предмети, образні матеріали. Учні навчаються формулювати комунікативне завдання, обирати стратегію висловлювання, розвивати навички побудови логічно завершених, розгорнутих висловлювань відповідно до ситуації спілкування [5].

Старший шкільний вік характерний зростанням ролі засобів групового обговорення, дискусій, проектної діяльності, що забезпечують формування мовної самостійності, критичного мислення та соціальної компетентності. Учні беруть участь у складних комунікативних інтеракціях, переходять від коротких реплік до розгорнутих монологів, посилюється взаємозв'язок між різними видами мовленнєвої активності. Основним принципом організації навчання є домінантність певного компонента монологічного мовлення у серії вправ з поступовим нарощуванням складності та інтеграцією отриманого досвіду [6].

Отже, формування монологічного мовлення у процесі навчання іноземної мови є багатограним і динамічним процесом, що передбачає урахування вікових особливостей психічного розвитку, індивідуальних стратегій навчання та постійну підтримку внутрішньої мотивації учнів. Системний підхід до організації навчальної діяльності, оптимальне поєднання практичних, інтелектуальних і комунікативних стратегій сприяє формуванню компетентних, упевнених у собі мовців, здатних ефективно застосовувати іноземну мову у різних сферах комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Холод М. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
2. Пабат М. А., Будз І. Ф., Поченюк Я. В. Методика навчання іноземних мов : навч. посібник. МОН України, ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. Степана Дем'янчука», Каф. романо-герман. філології. Рівне : МЕГУ, 2023. 516 с.
3. Коваленко Ю. В., Устименко О. М. Комплекс вправ для навчання монологічного мовлення учнів 5 класу школи з поглибленим вивченням англійської мови. Іноземні мови. 2013. № 1. С. 47–53.
4. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу (продовження). Іноземні мови. 2013. № 2. С. 3–12.
5. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов: навч. посібник. К.: Знання, 2011. 60 с.
6. Павелків Р. В. Вікова психологія. Київ : Кондор, 2011. 468 с.